

Sygn. akt I ACa 530/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SA Anna Bohdziewicz (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. M.

przeciwko Skarbowi Państwa-Prezesowi Sądu Okręgowego w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 11 kwietnia 2012 r., sygn. akt II C 264/09

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje adwokat G. S. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach wynagrodzenie w kwocie 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym podatek od towarów i usług w wysokości 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 530/12

UZASADNIENIE

Powód R. M. wystąpił z pozwem przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w K. domagając się zasądzenia na swoją rzecz kwot po 50.000 złotych tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za poniesione

straty psychiczne, fizyczne oraz moralne z uwagi na niesłuszne i bezpodstawne aresztowanie w związku ze sprawą prowadzoną przez Prokuraturę Rejonową w P., sygn. 1 Ds. 2045/06. Uzasadniając swoje żądanie powód podał, iż Prokuratura dokonując przestępstw poprzez fałszowanie okoliczności mających znaczenie w sprawie i nakłaniając świadków do składania fałszywych zeznań, doprowadziła do przedstawienia mu zarzutów, które nie były zgodne ze stanem faktycznym. Zarzucił, że stosując tymczasowy areszt Prokuratura wiedziała o braku możliwości jego leczenia w warunkach pełnej izolacji, celowo nie odbierała dowodów jego niewinności, a ponadto rękami policjantów przeszukujących jego mieszkanie, kradła dowody niewinności. Argumenty te były podnoszone w składanych przez powoda zażaleniach, jednakże nie zostały uwzględnione. Zdaniem powoda składane przez niego skargi, zażalenia i wnioski nie były rozpatrywane pozytywnie, ponieważ oskarżał wielu sędziów i dlatego działania dziesiątek funkcjonariuszy były nacechowane złośliwością i chęcią odwetu. Powód wskazał, iż na skutek izolacji doznał uszczerbku na zdrowiu, odniósł straty finansowe wynikające z przerwania prowadzonej działalności gospodarczej, utracił możliwość stałego wychowywania synów.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. W pierwszej kolejności zarzucił, iż do rozpoznania sprawy o roszczenia odszkodowawcze i zadośćuczynienie za niesłuszne skazanie właściwy jest sąd karny (art. 554 § k.p.k. w zw. z art. 558 k.p.k.). W dalszej kolejności pozwany podniósł, że powód nie wykazał, aby zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa wynikające z art. 417 k.c.. Zarzucono również, iż powód nie wykazał wystąpienia szkody majątkowej, wysokości dochodzonych roszczeń, ani na czym polegała ewentualna krzywda oraz z naruszeniem jakiego dobra osobistego ją wiąże.

W toku procesu powód wyjaśnił, iż dochodzone roszczenia nie wynikają z faktu jego tymczasowego aresztowania, lecz z okoliczności z których wynikał tymczasowy areszt, a mianowicie działań prokuratora D. K. i innych prokuratorów wnioskujących o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a także działań sędziów Sądu Rejonowego w P. rozpoznających te wnioski i stosujących najbardziej surowy środek zapobiegawczy oraz sędziów Sądu Okręgowego w K. rozpoznających zażalenia na zastosowanie tymczasowego aresztu. Podstawą zastosowania aresztu w sprawie Sądu Rejonowego w S. Ś. były „zeznania świadków fałszywie opisane przez prokuratora przy jednoczesnym zatuszowaniu wiedzy o tym fałszerstwie”. Powód wywodził zatem swoje roszczenia nie z kwestionowania zasadności zastosowania tymczasowego aresztowania, lecz z okoliczności jego zastosowania, wnioskowania o jego zastosowanie i następnie dalsze przedłużanie.

Zaskarżonym wyrokiem z 11 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu, a wydane orzeczenie następująco uzasadnił:

W czasie, gdy był zastosowany areszt w sprawie sygn. II K 206/10 powód odbywał karę 6 lat pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem łącznym, obejmującym kary orzeczone w 3 innych sprawach. Zastosowanie tymczasowego aresztu w sprawie sygn. II K 206/10 uniemożliwiło powodowi odbywanie kary pozbawienia wolności w zakładzie otwartym w ramach terapii leczniczej, której wymagał, korzystania z przepustek, co skutkowało utratą zdrowia.

W toku procesu Sąd Okręgowy dopuścił dowód z zeznań powoda na okoliczność dochodzonego roszczenia. Powód wniósł o potraktowanie jego wcześniejszych wyjaśnień i twierdzeń jako zeznań, nadto przyznał, iż był karany za fałszywe zeznania.

W oparciu o akt oskarżenia skierowany do Sądu Rejonowego w S. sygn. II K 206/10 Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód jest oskarżony o popełnienie licznych przestępstw oszustwa określonych w art. 286 § 1 w zw. z art. 64 i art. 65 § 1 k.h.. Wezwaniu na rozprawę ma podlegać 111 świadków. Powód w swoich zeznaniach podnosi, że prokurator sfalszował zeznania świadków zeznających na jego korzyść, jednakże nie podaje, o których świadków chodzi. Poza tym powód nie wskazał na tę okoliczność żadnych wniosków dowodowych, co zgodnie z treścią art. 6 k.c. należy do jego obowiązków. Sąd Okręgowy stwierdził, iż zebrany w sprawie sygn. akt II K 206/10 materiał dowodowy podlegać będzie ocenie Sądu orzekającego w tamtym postępowaniu, a powód ma prawo zgłaszania własnych wniosków i dowodów.

Sąd Okręgowy uznał, iż powód wskazując jako pozwanego – Skarb Państwa Prezesa Sądu Okręgowego w K. w istocie nie wskazuje za jakie działania lub zaniechania niezgodne z prawem odpowiedzialność ponosi strona pozwana,

skoro orzeczenie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania jest przewidziane przepisami prawa. W ocenie Sądu pierwszej instancji zarzut powoda, że sędziowie stosując tymczasowe aresztowanie, jako najbardziej surowy środek zapobiegawczy, nie czytali zeznań świadków, kierując się wnioskiem prokuratora, nie zasługuje na uwzględnienie zmierzającego do uznania, iż orzeczenie zarówno Sądu pierwszej jak i drugiej instancji zostało wydane z naruszeniem obowiązującego porządku prawnego. Niezależnie od tego powód nie udowodnił przesłanek określonych w art. 417² k.c.. Mając wyżej przedstawione rozważania na względzie, Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo, ponieważ powód nie udowodnił przesłanek odpowiedzialności pozwanego (art. 417 § 1 k.c.).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. oraz przyznano wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda za pomoc udzieloną w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony przez powoda, który wniósł o jego uchylenie. W apelacji zarzucono:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że powód wskazując jako pozwanego Skarb Państwa Prezesa Sądu Okręgowego w K. w istocie nie wskazuje za jakie działanie lub zaniechania niezgodne z prawem ponosi odpowiedzialność strona pozwana, a w konsekwencji uznanie, że powód nie wykazał podstaw odpowiedzialności strony pozwanej;
2. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i ograniczenie tego obowiązku jedynie do przytoczenia treści art. 417 k.c., jak również poprzez niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia tj. ustalenia faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

W osobistej apelacji powód zarzucił wydanie zaskarżonego wyroku w warunkach nieważności. Stwierdził, iż wywody uzasadniające wydanie wyroku nie mają znaczenia, skoro orzeczenie zostało wydane przez sędziego, który winien wyłączyć się, ponieważ taki wniosek złożył w innej sprawie z jego udziałem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż zarzuty w niej zawarte nie są zasadne.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu nieważności postępowania sformułowanego przez powoda w nawiązaniu do art. 49 k.p.c.. Przede wszystkim podkreślenia wymaga, że złożony przez powoda wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w K. od rozpoznania tej sprawy (jak również ponowiony wniosek w tym przedmiocie) został rozpoznany przez Sąd Apelacyjny, który dopatrzył się podstaw do wyłączenia jedynie kilku z sędziów orzekających w Sądzie Okręgowym w K. od rozpoznania tej sprawy, a przyczyny takiego rozstrzygnięcia zostały szczegółowo wskazane w uzasadnieniu postanowienia z dnia 30 maja 2011 r.. Kolejny wniosek powoda został odrzucony, ponieważ był oparty na tych samych podstawach, co wcześniejszy wniosek. Jednocześnie postępowanie zostało umorzone w części, w jakiej wniosek dotyczył sędziów, którzy uprzednio zostali już wyłączeni od rozpoznania sprawy. Sędzia orzekający w niniejszej sprawie nie został wyłączony od rozpoznania tej sprawy, ponieważ wniosek powoda w tym zakresie został oddalony, a obecnie brak jest podstaw do kontrolowania tegoż postanowienia w jakimkolwiek zakresie. Sędzia nie zażądał też wyłączenia go od rozpoznania sprawy, a w konsekwencji nie miała miejsca żadna z sytuacji wskazanych w art. 49 k.p.c.. Jedynie na marginesie należy powtórzyć, na co zwracano już uwagę w uzasadnieniu postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 30 maja 2011 r., że stroną procesu jest Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Okręgowego w K., a nie osoba fizyczna pełniąca tę funkcję. Z tej przyczyny stosunek służbowy, czy nawet towarzyski, łączący sędziów z osobą Prezesa Sądu Okręgowego w K. nie uzasadnia wyłączenia wszystkich osób orzekających w Sądzie Okręgowym w K. od rozpoznania tej sprawy. W sprawie nie zachodzą również przesłanki wyłączenia sędziego z

mocy ustawy wymienione w art. 48 k.p.c.. Wobec powyższego niezasadny okazał się zarzut nieważności postępowania, eksponowany przez powoda w jego osobistej apelacji.

Podobnie nietrafne są pozostałe zarzuty naruszenia prawa procesowego. Powód określił podstawę faktyczną swoich roszczeń skierowanych przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa, co jednak w żadnym razie nie jest równoznaczne z wykazaniem tych twierdzeń. Strona pozwana zaprzeczyła okolicznościom podanym przez powoda, a zatem to na stronie powodowej spoczywał obowiązek udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne - zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu (art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.). Powód w istocie nie zaferował żadnych dowodów celem wykazania faktów mających stanowić podstawę dochodzonych roszczeń, czyli przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa. Wobec niewykazania podstaw odpowiedzialności pozwanego, twierdzenia powoda muszą być uznane za gołosłowne. Dodatkowo można jednak podnieść, że powód podstaw do domagania się zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych upatrywał między innymi w niemożności wychowywania synów z uwagi na tymczasowe aresztowanie. Jednakże gdyby nawet nie zastosowano tego środka zapobiegawczego, to powód i tak pozostawałby w izolacji w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności (wyrokiem łącznym orzeczono 6 lat pozbawienia wolności) i nie mógłby sprawować osobistej pieczy i wychowywać dzieci. Z tych samych względów nie mógłby prowadzić działalności gospodarczej. Dlatego też upatrywanie w tych okolicznościach źródła krzywdy czy szkody majątkowej nie znajduje uzasadnienia. Niezrozumiały nie zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że powód wskazując jako pozwanego Skarb Państwa Prezesa Sądu Okręgowego w K. w istocie nie wskazuje za jakie działania lub zaniechania niezgodne z prawem ponosi odpowiedzialność strona pozwana. Jak już wskazano wyżej, rzeczą powoda było wykazanie podstawy swoich roszczeń, co pozwoliłoby na dokonanie oceny ich zasadności w świetle przepisów prawa materialnego (tu art. 417 § 1 k.c.), czego powód w istocie zaniechał. Wobec tego niezasadny jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., podobnie jak zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.. Przede wszystkim przyjmuje się, iż zarzut apelacji sformułowany w oparciu o tę drugą podstawę będzie skuteczny tylko wtedy, gdy konstrukcja uzasadnienia zaskarżonego wyroku jest na tyle wadliwa, że motywy orzeczenia wymykają się spod kontroli. W niniejszej sprawie sytuacja taka nie ma miejsca.

Na akceptację zasługuje stanowisko Sądu pierwszej instancji, że powód nie wykazał zasadności swoich roszczeń, co czyniło jego żądania niezasadnymi i uzasadniało oddalenie powództwa. Wobec braku podstaw do podważenia prawidłowego rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, apelacja powoda jako niezasadna podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c.. Koszty procesu pozwanego obejmują koszty wynagrodzenia pełnomocnika, a ich wysokość jest pochodną wartości przedmiotu sprawy. Zgodnie z art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Należy jednocześnie zauważyć, iż fakt zwolnienia od ponoszenia kosztów sądowych nie uprawnia strony do zupełnie dowolnego kształtowania wysokości roszczenia, a konieczność poniesienia wysokich kosztów na rzecz przeciwnika winna skłaniać do ważenia swoich żądań i określania ich w rozsądnych, możliwych do uzasadnienia, granicach. Ponadto przyznano pełnomocnikowi powoda koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu zgodnie z § 19 i 20 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 i § 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348; zm.: Dz. U. z 2003 r. Nr 97, poz. 887, Nr 212, poz. 2073; z 2005 r. Nr 41, poz. 392, Nr 219, poz. 1872).